

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ АРФА

Програма для музичних шкіл та музичних відділень початкових
спеціалізованих мистецьких навчальних закладів
(шкіл естетичного виховання)

Київ 2014

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ АРФА

Укладачі: **О. І. Гумен**
О. В. Гриньова
В. Л. Тихонова

Програма для музичних шкіл та музичних відділень
початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів
(шкіл естетичного виховання)

Київ — 2014

Укладачі:

О. І. Гумен — викладач-методист Київської дитячої музичної школи № 33, кандидат мистецтвознавства, заст. голови Асоціації арфістів України.

О. В. Гриньова — викладач вищої категорії Київської дитячої музичної школи № 15.

В. Л. Тихонова — викладач вищої категорії Київської дитячої музичної школи № 1 ім. Я. Степового та Київської дитячої школи мистецтв № 1.

Рецензенти:

Л. В. Клевцова — старший викладач класу арфи Харківської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату, артист оркестру ХНАТОБ ім. М. В. Лисенка.

О. Г. Олійник — кандидат мистецтвознавства, доцент Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, доцент кафедри струнно-смичкових інструментів, клас арфи.

Н. Б. Євона — викладач класу арфи Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. М. В. Лисенка, солістка Національного президентського оркестру України.

Консультанти:

І. В. Чуніхіна — директор Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів.

Н. А. Бойко — куратор-методист Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів.

Д. С. Корчинська — голова секції арфи міського методичного об'єднання, викладач-методист КДМШ №№ 4, 6, 28, артист Національного академічного симфонічного оркестру України.

Відповідальна за випуск: П. О. Івченко — методист вищої категорії Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

Музичний інструмент арфа : програма для музичних шкіл та музичних відділень початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) / уклад.: О. І. Гумен, О. В. Гриньова, В. Л. Тихонова. — Київ, 2014. — 44 с.

Програму укладено за підтримки Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів.

Навчальне видання

Музичний інструмент арфа

Підписано до друку 02.04.14. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 10,27. Зам. № 231.

© Гумен О. І., Гриньова О. В.,
Тихонова В. Л., уклад., 2014

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Музичні школи ставлять за мету дати дітям загальну музичну освіту, виховати їх естетичний смак, прилучити до музичної культури, надати практичні навички і знання, що знадобляться в подальшому суспільному житті. Одночасно з цим завданням дитячі музичні школи мають виявляти найбільш здібних до музики дітей і готувати їх до вступу у вищі навчальні заклади I–II ступеня.

Для кожного учня пропонується індивідуальний план навчання, що залежить від рівня здібностей і можливостей учня, особливостей його психофізичного розвитку.

Запропонована програма окреслює сучасні вимоги щодо організації навчального процесу на початковому етапі.

Навчальна програма має наступну структуру:

- визначення основних завдань і мети навчального предмету «Музичний інструмент АРФА»;
- з'ясування особливостей організації навчально-виховного процесу;
- рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів;
- організація обліку успішності із зазначенням критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

У розділах «Строк навчання — 8 років. Загальні вимоги» та «Строк навчання — 6 років. Загальні вимоги» визначено обсяг практичних навичок та музично-теоретичних понять, які необхідно вивчати протягом усього періоду навчання у закладі, засвоювати та вдосконалювати учню. Для кожного класу запропоновано орієнтовні річні вимоги, орієнтовний річний план, перелік контрольних заходів, наведено варіанти орієнтовних програм підсумкового академічного концерту. **Орієнтовний репертуар** містить перелік творів, з якими бажано ознайомитись під час навчального процесу. Поряд з творами композиторів-класиків значне місце в репертуарі посідають обробки народних пісень і танців, у тому числі українських, твори сучасних вітчизняних і зарубіжних композиторів. У наведених окремо для кожного класу переліках нотної літератури (підрозділ **Бібліографія**)

містяться **Збірники п'єс для арфи**, що були використані при укладенні **Орієнтовного репертуару**.

Ця навчальна програма несе художньо-естетичну спрямованість. Першоджерело програми — новітні сучасні дослідження у сфері теорії музичного виховання і широкий практичний досвід, накопичений викладачами класів арфи ДМШ і ДШМ м. Києва за останні десятиріччя. Актуальність даної програми зумовлена сучасними умовами діяльності освітніх закладів позашкільного виховання дітей: нерівномірність контингенту учнів за рівнем здібностей, рівнем розвитку смаків і естетичних потреб, підвищеним рівнем зайнятості різними видами освітньої діяльності та інформаційного навантаження школярів на фоні загального погіршення стану їх здоров'я. З іншого боку, покращення матеріально-технічної бази освітніх закладів додаткового виховання дітей, оснащення навчальних класів аудіо- й відеоапаратурою, новими музичними інструментами професійного рівня, створення сучасного високохудожнього репертуару для арфи стимулює мотивацію дітей до засвоєння музично-виконавської діяльності, дозволяє в перспективі розраховувати на підвищення якісних показників очікуваних результатів засвоєння програми.

Мета освітньої програми — формування у дітей культури музично-виконавської діяльності і створення можливостей вибору між аматорським музикуванням і професійною освітою.

Сучасним завданням освіти дітей в класах арфи є:

- формування мотивації до занять музикою;
- виховання любові до праці, цілеспрямованості, самоорганізованості в навчанні;
- виховання емоційних проявів як реакції на виявлення естетичних якостей в мистецтві і житті;
- розвиток художнього смаку й естетичних потреб учнів;
- розвиток музичних здібностей;
- формування вміння та навичок, необхідних для гри на інструменті, читання нот з аркуша, колективного музикування;
- формування вміння орієнтуватися в музичних стилях, жанрах і формах;

- формування і розвиток необхідних для музикування виконавських особистих якостей;
- формування знань про конструкцію та історію розвитку інструмента, традицій виконавства на арфі, комплексні знання технічних прийомів гри на інструменті, відповідних їм елементів нотної графіки;
- формування знань темпових позначень і характеру виконання музики, штрихів і динамічних барв;
- виявлення найбільш здібних дітей для їх професійної орієнтації і підготовки до вступу до вищих професійних закладів I й II ступеня акредитації.

Відмітні особливості цієї програми від попередніх: наявність тематичного плану для восьми- та шестирічного строку навчання; відсутність вузького поділу навчального курсу по роках навчання (це пов'язано зі специфікою інструменту); розділення процесу освоєння програми на три етапи (молодші, середні й старші класи); включення нових виконавських прийомів гри на арфі і сучасного музичного репертуару.

Навчання з предмету «Музичний інструмент арфа» у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах (школах естетичного виховання) проводяться в обсязі, передбаченому Типовими навчальними планами, затвердженими наказом Міністерства культури України від 18.07.2006 р. № 570/0/16–06. Для реалізації цієї програми рекомендовані заняття з викладачем двічі на тиждень, загальним обсягом дві академічні години у всіх класах та три години у випускному класі. Процес засвоєння програми розділено на три етапи — початковий (1–3 класи 8-річного строку навчання, 1–3 класи 6-річної форми навчання), середній (4–6 класи 8-річної форми навчання, 4–5 класи 6-річного строку навчання), старший (7–8 класи 8-річного строку навчання, 6 клас 6-річного строку навчання).

В реалізації програми беруть участь діти віком від 7–10 років (можливі винятки за рішенням приймальної комісії з зарахуванням у 0 клас), терміном навчання 6–8 років.

Щорічно на початку I та II семестрів викладач з фаху укладає індивідуальний план на кожного учня. План затверджується завідувачем відділу (відділення).

При складанні індивідуальних планів викладач має враховувати музично-виконавські здібності учня, рівень його інтелекту, працездатність, темперамент, пам'ять тощо.

Репертуар повинен бути різноманітним за змістом, формою, стилем, фактурою. Загальна кількість музичних творів подається в орієнтовних річних планах.

Протягом навчального року кожен учень повинен публічно виступати щонайменше три рази, окрім учнів 0-го (підготовчого) класу, які можуть виступати тільки на підсумковому академічному концерті, та учнів випускних класів. Останні до складання випускного іспиту мають тричі протягом поточного навчального року представити на прослуховування окремі твори, етюди з програми випускного іспиту, а також всю програму.

Для тих учнів, що мають бажання продовжити навчання у вищих навчальних закладах культури та мистецтв, річний план має орієнтуватися на Вимоги з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких закладів I–II рівнів акредитації, затверджені Міністерством культури і мистецтв України від 12 квітня 2005 року.

Організація обліку успішності

Протягом навчального року основою обліку успішності учня є поточні та семестрові оцінки. При оцінюванні навчальних досягнень беруться до уваги:

- опанування репертуару;
- рівень відповідності репертуару програмним вимогам певного року навчання;
- вміння розкрити художній образ та якість виконання;
- старанність та систематичність виконання домашнього завдання учня.

Формування оцінки за рік (підсумкової) залежить від семестрового оцінювання з урахуванням поточних оцінок, одержаних під час контрольних заходів, а також від участі у конкурсах, фестивалях, концертах тощо.

Комісія, до складу якої входять викладачі відділу (відділення) та керівництво закладу, колегіально обговорює виступ учня та виставляє оцінки за такі контрольні заходи, як академічний концерт, підсумковий академічний концерт, випускний іспит. Перевірка роботи над технічним матеріалом відбувається на технічному заліку або протокольним рішенням відділу (відділення) вноситься на академічний концерт у I семестрі чи на підсумковий академічний концерт. Викладач із фаху може самостійно виставляти оцінки за технічний залік і контрольні уроки.

Згідно з наказом Міністерства культури і мистецтв України від 27.08.2001 р. № 554 оцінювання успішності учнів відбувається за дванадцятибальною системою. Визначаються чотири рівні навчальних досягнень:

- початковий (1–3 бали)
- середній (4–6 балів)
- достатній (7–9 балів)
- високий (10–12 балів)

МОЛОДШІ КЛАСИ (1–3 кл.)

«Строк навчання — 8 років. Загальні вимоги»;
«Строк навчання — 6 років. Загальні вимоги»

1 клас

Розвиток музично-слухових навичок. Знайомство з інструментом. Основи посадки, положення корпусу під час гри, положення рук і пальців, добування звуку. Знайомство з положенням та дією педальей. Опанування основ музичної грамоти, базових музичних термінів та їх позначок у нотному тексті. Розвиток самостійного розбору нотного тексту музичних творів. Знайомство з сучасними прийомами гри (стук по зовнішній стороні корпусу арфи, гра прийомом етуфе по одній ноті та октавами, педальне глісандо)*.

Протягом року учень повинен пройти ряд різноманітних вправ на артикуляцію пальців та гамоподібний рух, гами в 1–2 октави, арпеджію по 3 пальці, акорди; 2–4 етюди, 4–7 п'єс.

Рекомендовані посібники

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

* Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Етюди

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

№№ 7, 13, 13а, 14, 19.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.

Етюд «Молоточки». — №№ 12, 22, 31.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

№№ 1, 2, 9, 14, 22, 30, 38.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

№№ 26, 30, 33.

Художній матеріал

Обробки народних пісень і танців, п'єси

Дитяча пісня «На зеленому лузі»

Російська пісня (обр. К. Ерделі)

Дитяча українська пісня «Лети, горобець» (обр. М. Рубіна)

Українська народна пісня «Веселі гуси»

Українська народна пісня «Ой ти, дівчино зарученая»

Старовинна французька пісня

Латиська народна пісня «Зозуля»

Російська народна пісня «Поет, поет соловушка» (пер. М. Рубіна)

Дитяча пісня «Ладушки-ладушки»

Киргизька народна пісня

Сирійський народний танок «Зейнам»

Татарська народна пісня «Зима»

Українська народна пісня «Журавель»

П'єси українських композиторів

* Тихонова В. Зозуля та дятел

* Тихонова В. Ведмедик іде на сніданок

П'єси зарубіжних композиторів-класиків та сучасних композиторів

Абелєв Ю. Санчата

Арман Ж. П'єса

Байер Ф. Веселий настрій

Волков В. Перші кроки

Гедіке А. Зайчик

Глінка М. Уривок з опери «Іван Сусанін»

Гранжані М. Крок за кроком, Маленький вальс, Опівнічні зірки

Захар'їна Т. Колискова

Іполітов-Іванов М. Весняна пісня

Кабалєвський Д. Жарт, Пісенька, Їжачок

Когбетлієва Л. Вальс, Годиннички, Танок, Фонтан
Курочкін В. Вальс із сюїти «Бал у ляльки»
Ліщинська Ф. Маляр
Мединь Я. Пісня ткачів
Осокін М. Ніжно
Рубін М. Вальс
Філіпп І. Колискова
Фрід Г. Повільний танок, Старовинний годинник
Хаджеев П. Світлячки
Хереско Л. Кіт-ласун
Холминов А. Протяжна

Бібліографія

- Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; ред. М. Мчедлова. — М., 1960.
- Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; ред. М. Мчедлова. — М., 1962.
- Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977.
- Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1984.
- Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 2007.
- Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.
- Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970.
- Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлієва. — М., 1990.
- *Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

1 клас

- I. Рубін М. Етюд «Перекличка»
Волков В. «Перші кроки»
Кабалевський Д. Пісенька
- II. Хаджаєв П. Етюд «Світлячки»
Філіпп І. «Колискова»
Кабалевський Д. «Жарт»
- III. Рубін М. Етюд № 31
Тихонова В. «Зозуля та дятел»
Старовинна французька пісня

2 клас

Приблизні річні вимоги

Робота над розвитком художніх та технічних навичок учня. Формування в учня вміння та навичок читання нот з аркуша, колективного музикування. Продовження знайомства учня з музичною термінологією, темповими позначеннями, характером виконання музики. Розвиток музичного мислення та художньої образності. Знайомство з сучасними прийомами гри (стук по зовнішній стороні корпусу арфи кісточками кулака та подушечками пальців по деці, *гра прийомом етуфе по одній ноті та октавами, педальне глісандо, «ксилофонний ефект», цокання ритмічного малюнку язиком у складі музичного твору)*. Огляд тембрових можливостей арфи (гра нігтями, гра у верхній частині струн та біля деки)*.

Закріплення та вдосконалення постановочних навичок. Продовження роботи над вправами. Гами на 2–3 октави, тризвуки, арпеджіо. Вправи на ковзання 1 та 4 пальцями.

Учень за навчальний рік повинен пройти 2–4 етюди, 4–7 п'єс.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад – грудень) — 2 різнохарактерні п'єси.

Технічний залік (лютий – березень) — за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт (лютий – березень) — 1–2 п'єси (довільна програма).

Підсумковий академічний концерт (квітень – травень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Рекомендовані посібники

Парфенов Н. Школа гри на арфі / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

Маленькому арфісту. Хрестоматія педагогического репертуара : пьесы и этюды. 1–4 кл. / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

Гумен О. Українська музика для арфи. Перекладення для арфи у формі посібника для учнів 2–5 класів музичних шкіл / Олександра Гумен. — К., 2009.

*Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Етюди

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990

№№ 16, 21, 31, 32, 35, 36, 37, 39.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Кастнер А. — № 46.

Рубин М. — №№ 50, 60.

Черні К. — № 69.

Барток Б. — №№ 84, 85.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970.

№№ 56, 77, 82.

*Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

*Тихонова В. Білка.

*Тихонова В. Їжачок та мурашки.

Художній матеріал

Обробки народних пісень і танців

Чеська народна пісня «Янечек» (оброб. Гевексмана)

Любарський Н. Чеська пісня

Шеверзашвілі М. Лезгінка (грузинський народний танок)

Українська народна пісня «Журавель»

Угорська народна пісня (оброб. А. Корнеа-Йонеску)

Латиська народна пісня (оброб. А. Жилінського)

П'єси українських композиторів

Колодуб Л. Пісня ведмедика, Гопак

Ростимашенко Т. Дзвіночки

Щуровський Ю. Зозуленька, Голуб воркує

*Тихонова В. Зозуля та дятел

*Тихонова В. Ведмедик іде на сніданок

*Тихонова В. Білка

*Тихонова В. Їжачок та мурашки

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Александров А. Вальс
Байер Ф. Галоп, Спогад
Бетховен Л. Пісенька
Гайдн Й. Менует
Гедіке А. Мазурка, Полька
Гендель Г. Менует, Арія
Гречанінов А. Мазурка, На гойдалці, Щаслива зустріч
Гумель І. Екосез
Дандріє Ж. Менует
Ерделі К. Задушевна
Кабалевський Д. Веселий випадок, Наче вальс, Маленька полька
Кірнбергер І. Менует, Танок
Когбетлієва Л. Танок
Куперен А. Менует
Любарський Н. Чеська пісня
Моцарт В. А. Менует, Буре
Мясковський Н. Наче вальс
Парусінов А. П'єса
Персел В. Арія, Менует
Разоренов С. Карусель
Рейніке К. Андантіно з сонатини
Саті Є. Що сказала маленька принцеса тюльпанів
Сен-Люк Ж. Буре
Телеман Г. П'єса
Хассельманс А. Колискова
Хассельманс А. Прялка
Хренніков Т. Колискова Світлани
Чайковський П. Колискова з опери «Мазепа»

Твори великої форми

Бокса Н. Варіації
Ванхелі Л. Сонатина
Гендель Г. Сонатина

Бібліографія

Парфенов Н. Школа гри на арфі / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Рубин М. Школа начального обучения на арфі / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970.

Ерделі К. Збірка вправ для арфи.

Маленькому арфисту. Хрестоматія педагогического репертуара : пьєсы и этюды. 1–4 кл. / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

Гумен О. Українська музика для арфи. Перекладення для арфи у формі посібника для учнів 2–5 класів музичних шкіл / Олександра Гумен. — К., 2009.

*Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

2 клас

- I. Черні К. Етюд № 77
Кабалевський Д. Веселий випадок
Колодуб Л. Пісня ведмедика
- II. Тихонова В. Білка (ритмічний етюд)
Разоренов С. Карусель
Мясковський Н. Наче вальс
- III. Кастнер А. Етюд № 16
Хассельманс А. Колискова
Тихонова В. Їжачок та мурашки

3 клас

Приблизні річні вимоги

Подальший розвиток і вдосконалення художніх та технічних навичок учня. Продовження роботи над формуванням уміння читати нотний матеріал з аркуша. Підвищення рівня колективного музикування. Продовження та поглиблення знайомства учня з музичною термінологією, темповими позначеннями, характером виконання музики, різноманітністю музичного забарвлення. Знайомство учня з базовими прийомами арфової гри (гра прийомом етуфе по одній ноті та октавами, тремоло двома руками). Розвиток музичного мислення на глибшому рівні, музичного самовираження, почуття музики. *Акцент на самостійність* розбору нотного тексту та спроби його подальшого творчого осмислення.

Знайомство з сучасними прийомами гри (стук по зовнішній стороні корпусу арфи кісточками кулака та подушечками пальців по деці, педальне глісандо, «ксилофонний ефект», цокання ритмічного малюнку язиком у складі музичного твору, гра з сурдиною, «ефект згасаючого дзижчання», «висхідні акорди Еола», «ефект тамтама»). Огляд

тембрових можливостей арфи (гра нігтями, гра у верхній частині струн та біля деки).

Закріплення та вдосконалення постановочних навичок. Продовження роботи над вправами. Гами на 4 октави, тризвуки, септакорди, арпеджіо по 4 пальці, короткі та довгі арпеджіо на 4 октави.

Учень за навчальний рік повинен пройти 2–6 етуди, 4–6 п'єс, 1–2 твори великої форми.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад – грудень) — 2 різнохарактерні п'єси.

Технічний залік (лютий – березень) — за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт (лютий – березень) — 1–2 п'єси (довільна програма).

Підсумковий академічний концерт (квітень – травень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Бібліографія

Рекомендовані посібники

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

Маленькому арфисту. Хрестоматия педагогического репертуара : пьесы и этюды. 1–4 кл. / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

Гумен О. Українська музика для арфи. Перекладення для арфи у формі посібника для учнів 2–5 класів музичних шкіл / Олександра Гумен. — К., 2009.

Хрестоматія педагогического репертуар для арфи. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985.

Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Етюди

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

Кастнер А. — №№ 28, 34, 40, 44, 47, 48, 53, 56.

Бокса Н. — №№ 30, 52.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1981, 1988.

Бокса Н. — №№ 64, 73, 89, 117.

Обертюр К. — № 111.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970.

№№ 88, 92, 116, 118, 125, 131.

Хрестоматія педагогического репертуар для арфи. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985.

№№ 17, 21, 26, 28.

Хрестоматія : п'єси, етюди, ансамблі для арфи. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973. — Вип. 2.

Художній матеріал

Обробки народних мелодій та пісень

Угорська мелодія

Шотландська пісня

П'єси українських композиторів

Беркович І. Прелюдія

Косенко В. Дощик

Косенко В. Скерцино

Сасько Г. Перший пролісок

Сокальський В. У гаю

Степаненко М. Вечірня мелодія

Тихонова В. Білка

Тихонова В. Ведмедик іде на сніданок

Тихонова В. Зозуля та дятел

Тихонова В. Їжачок та мурашки

Тихонова В. Танок зайчика

Тихонова В. Джміль та коник

Щуровський Ю. Український танок

П'єси зарубіжних композиторів-класиків та сучасних композиторів

Арман Ж. Фугета

Бах Й. Менуети, Марш, Арії, Полонез, Волинка, Прелюдія, Жигета, Маленька прелюдія

Бетховен Л. Бабак

Вітлін В. Гуслі

Гедіке А. Мазурка, Маленька п'єса

Глієр Р. Монгольська пісенька

Глінка М. Полька

Глюк Х. Арія

Гнесіна Є. Волчок

Годфруа Ф. Пісня без слів

Гранжані М. Мрії, Баркарола

Гріг Е. Арієта, Вальс

Гурільов А. Магушка-голубушка

Дроздов А. Старовинний танок

Ерделі К. Протяжна

Зіронг В. Арабеска

Кабалевський Д. Клоуни, Токатина

Карш Н. Труби трублять, Бузкові сутінки

Кірнбергер І. Гавот

Кореллі А. Сарабанда
Майкапар С. Скарга, Вальс, Менует, Прелюдія
Моцарт В.А. Буре, Метует, Арія, Арієта
Мясковський Н. Весняний настрій
Надерман Ф. Прелюдія, Токата
Поссе В. Пісня без слів
Ребіков В. Гра в солдатики
Рен'є А. Біля струмка
Свиридов Г. Перед сном
Скарлатті Д. Арія
Стоянов В. Сніжинки
Тактакішвілі Ш. Вальс
Флотов Ф. Остання троянда
Хасельманс А. Маленька казка
Хренніков Т. Пастораль
Чайковський П. Хвороба ляльки, Мазурка
Шостакович Д. Шарманка
Шулогін Л. Біля моря
Шуман Р. Пісенька

Твори великої форми

Моцарт В. А. Тема з варіаціями
Кулау Ф. Тема з варіаціями
Діабеллі А. Сонатина (I частина)

Бібліографія

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; под. ред. М. Мчеделова. — М., 1960, 1962, 1972.
Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960, 1970.
Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. 1–2 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1970, 1981, 1988.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

Маленькому арфисту. Хрестоматия педагогического репертуара : пьесы и этюды. 1–4 кл. / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

Гумен О. Українська музика для арфи. Перекладення для арфи у формі посібника для учнів 2–5 класів музичних шкіл. / Олександра Гумен. — К., 2009.

Хрестоматия для арфы : пьесы, этюды, ансамбли для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985. — Вып. 2, 3.

Детские пьесы для арфы / сост. и ред. С. Маркичева. — М., 1987. — Вып. 1.

Тихонова В. Цикл п'єс для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

3 клас

- I. Бокса Н. Етюд № 64
Бокса Н. Тема з варіаціями
- II. Кастнер А. Етюд № 28
Бах Й. Менует
Беркович І. Прелюдія
- III. Бокса Н. Етюд № 30
Кулау Ф. Тема з варіаціями
- IV. Бокса Н. Етюд № 89
Гранжані М. Баркарола
Тихонова В. Джміль та коник

СЕРЕДНІ КЛАСИ

(4–6 кл.) «Строк навчання — 8 років. Загальні вимоги»;

(4–5 кл.) «Строк навчання — 6 років. Загальні вимоги»

Робота над розвитком технічних і художніх навиків учня. Розвиток віртуозного виконавства. Подальший розвиток музично-образного мислення. Розвиток навиків читання нотного тексту з проходженням оркестрових партій.

Щорічно учень середніх класів повинен проходити вправи на октави, флажолети, етуфе, тетра хорди, подвійні ноти, арпеджіо з підкладанням 4-го пальця, 4–5 етюдів, 5–6 п'єс, 1–2 твори крупної форми. Опанування сучасними прийомами гри та звуковими ефектами (стук по зовнішній стороні корпусу арфи кісточками кулака та подушечками пальців по деці, педальне глісандо, «ксилофонний ефект», гра з сурдиною, «ефект згасаючого дзиччання», «висхідні акорди Еола», «ефект тамтама», «ефект падаючих нігтів», «ефект тамбурина (барабана)», «ефект гонгу», свистячий звук, «ефект слабкого вітру», «ефект сильного вітру», «Еолів шелест», «ефект прибою»).

За період навчання в середніх класах учень проходить гами до п'яти знаків (прямі і розхідні, включно з домінантсептакордами).

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад – грудень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Технічний залік (лютий – березень) — за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт (лютий – березень) — 1–2 п'єси (довільна програма).

Підсумковий академічний концерт (квітень – травень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Бібліографія

Рекомендовані посібники

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Хрестоматия педагогического репертуар для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984.

Розділ 2, вправи №№ 1–6.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. 5 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1974, 1983.

Обертюр Ш., Томас Д., Холли А. Етюди.

Бокса Ш. — №№ 3, 4.

Мчедлов М. Гаммы и арпеджіо / М. Мчедлов. — М., 1969. №№ 1–10.

Етюди

Сборник этюдов для арфы / сост. М. Мчедлов. — М., 1947. №№ 8–24.

Бокса Ш. Етюд для арфы. Тетр. 1–2.

№№ 2, 4, 5, 11, 12, 13, 15.

Ганон Ш. Пианист-виртуоз, упражнения для пальцев.

№№ 1, 2, 3, 4.

Эрдели К. 20 этюдов для арфы. Тетр. 1. / К. Эрдели. — М., 1963.

№№ 1–4, 5–8.

Хрестоматия педагогического репертуар для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1961, 1963, 1973, 1983.

№№ 1, 2, 3, 5.

Обертюр К. — № 10.

Бокса Ш. — №№ 11, 26, 46.

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; под ред. М. Мчедлова. — М., 1960, 1972.

Парфенов Н. Два етюди.
Хассельманс А. Мелодичний етюд.
Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984.

Бокса Ш. — №№ 42, 43, 61.

Лемуан А. — № 67.

Каретников Н. — № 56.

Маленькому арфісту. Хрестоматія педагогического репертуара : пьесы и этюды. 1–4 кл. / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

№№ 14, 15, 18, 19.

Этюды для арфы. Педагогический репертуар ДМШ / сост. А. Тугай. — С.-Пб. : Северный олень, 1999.

Девітте Н. 4 етюди.

Цабель А. Арпеджіо.

Мчделов М. Етюд.

Художній матеріал

Обробки народних пісень і танців

Білоруська народна пісня Перепілонька (оброб. А. Ешпая)

Грузинський народний танок Лезгінка (ред. М. Шаверзашвілі)

Польська народна пісня Вісла (оброб. М. Рубіна)

Російські народні пісні:

«Выйду ль я на реченьку» (обр. К. Ерделі)

«Ох, я несчастный» (обраб. К. Ерделі)

«Туман над яром катится» (обраб. К. Ерделі)

«Ах ты, ноченька» (обраб. К. Ерделі)

Старовинний танок (ред. А. Дроздова)

Тюркський танок Узундара (ред. М. Рубіна)

Угорська мелодія (ред. М. Рубіна)

Українські народні пісні:

Сонце низенько (оброб. К. Ерделі)

Вийшли в поле косарі (оброб. К. Ерделі)

Чеська народна пісня Потанщой (оброб. М. Рубіна)

Естонський танок (ред. М. Рубіна)

Шопен Ф. Весна

Угорська мелодія (ред. М. Рубіна)

П'єси українських композиторів

Беркович І. Прелюдія (пер. Гумен О.)

Бершак Л. Ноктюрн (пер. Гумен О.)

Глієр Р. Монгольська пісенька, Прелюдія, В ланах, Мрії, Романс (перекл. Гумен О.)

Грабовський Л. Інтерлюдія

Косенко В. Дощик, Пастораль

Колодуб Ж. Веснянка, Бугі-вугі (пер. Гумен О.)

Людкевич С. Менует

Сасько Г. Перший пролісок (пер. Гумен О.)

Сокальський В. У гаю

Степаненко М. Вечірня мелодія (пер. Гумен О.)

Тихонова В. Джміль та коник, Зламане дерево, Метелики, Мисливці, Розмова вітру та роси

П'єси зарубіжних композиторів-класиків

та сучасних композиторів

Альбеніс І. Осінь

Аракшвілі Д. Узундара

Арман Ж. Фугета

Бакофен Й. Г. Три маленькі п'єси

Бах Й.С. Маленька прелюдія, Буре, Інвенції, Менует, Марш, Арія, Полонез, Волинка, Прелюдія, Жигета

Бах Ф. Е. Сольфеджіо

Беринський С. Дві двоголосні інтенції

Белов Г. В краю білої діатоніки, У супроводі енгармонічних репетицій, Подорож від 7 бемолів до 7 дізів

Бетховен Л. Шотландська пісня, Тірольська пісня, Лендлер, «До Елізи», Пісенька

Боккеріні Л. Менует
Брютнер М. Прелюдія
Бугославський С. Маленький вальс
Булахов Д. Старовинний вальс
Бьом Г. Менует (ред. О. Олійник)
Варламов О. Мелодія
Вітлін В. Гусла (оброб. М. Рубіна)
Гайдн Й. Менует, Танок
Гедіке О. Маленька п'єса
Гендель Г. Арія (переклад К. Ерделі), Сарабанда, Фугета, Куранта,
Прелюдія, Арія із опери «Рінальдо», Алегро
Глазунов О. Прелюдія і танок з балету «Раймонда», Романеска
Глінка М. Полька, Жайворонок
Глюк Х. Арія, Менует
Гнесіна Є. Вовчок
Годфруа Ф. Пісня без слів, Старовинний танок
Гранжані М. Баркарола, Ноктюрн, Міліса, Мрії
Грибоєдов О. Два вальси, Вальс (обраб. К. Ерделі)
Гріг Е. Вальс, Норвезька пісня
Гуммель М. Екосез
Гурільов О. «Матінка-голубонька», Ноктюрн, Полька-мазурка
Дандріє Ф. Вихор
Дваріонас Б. Млин
Довгань В. Гусяр
Душек Ф. Престо
Ерделі К. Протяжна, Танцювальна, Український танок, Пісня, Танок,
Прелюдія
Єсаулов А. Меланхолічний вальс
Заїмов Х. Прелюдія
Зірінг В. Арабеска
Ілієв К. «Курочка знесла яєчко»
Кабалевський Д. Гумореска, Кавалерійська, Старовинний танок,
Клоуни, Токатина
Капп Е. «Вночі на рейді» з циклу «Малюнки Талліна»
Караєв К. Прелюдія, Слон і Моська (переклад А. Абдулаєвої)

Кореллі А. Сарабанда, Адажіо, Алеманда
Крігер Й. Менует, Буре (ред. О. Олійник)
Крофт У. Сарабанда, Старовинна ірландська пісня (ред. О. Олійник)
Кьолер Й. Л. Менует, Арлекінада (ред. О. Олійник)
Лепнурм Х. Літній ранок
Литовко Ю. Адажіо, Фонтан сліз
Локателлі П. Менует
Любовський Л. Дві акварелі
Люллі Ж. Гавот у формі рондо
Лядов А. Сарабанда, Музична табакерка
Магиденко О. Етюд-вальс, На хвилях
Майкапар С. Маленька казка, Менует, Прелюдія, Вальс, Осінь
Макарова Н. Фреска
Мендельсон Ф. Пісня без слів, На крилах пісні
Мільман М. Старовинний вальс, Сумна пісня
Мірза-Заде Х. Пісенька
Мосолов О. Менует, Вальс, Гавот
Моцарт В. А. Аріста, Буре, Арія, Анданте, Сільський танок
Мусоргський М. Сльоза
Мчеделов М. «Оленка», Прелюдія № 1
Мясковський М. Весняний настрій
Надерман Ф. Токата, Прелюдія
Невідомий автор XVIII ст. Менует, Арія, Буре (ред. О. Олійник)
Обертюр К. Етюд
Осокін М. Прелюдія
Парадізі П. Безперервний рух
Пасквіні Б. Арія
Пахельбель Й. Сарабанда
Пеніту Ф. Музична скринька
Періш-Альварс Е. Танок циганки
Перселл Г. Арія
Поссе В. Жвава гумореска, Гра хвиль, Менует
Прокоф'єв С. Гавот з класичної симфонії
Радіч Д. Прелюдія
Раков М. Ластівка, Розповідь, Скерцино, Російська пісня

Ребіков В. Вальс «Ялинка»
Ренъе А. Біля струмка
Рота Н. Токата
Рубін штейн А. Мелодія, Персидська пісня
Саті Е. Стрільчата арка
Свиридов Г. Старовинний танок, Перед сном, Сумна пісня
Скарлатті Д. Арія
Смірнов Д. Сюїта «Лісові малюнки» (Схід сонця, Пісня струмка)
Сорокін К. Ліс шумить
Стоянов В. Крижинки
Тактакішвілі Ш. Вальс, Розрада
Тітов Н. Мазурка
Толстой Д. Експромт
Томас Д. Етюд
Турньє М. В альбом, Танцівниця Лоліта
Фейгін Л. Дві прелюдії
Флотов Ф. Остання троянда (переклад К. Ерделі)
Франк С. Скарга ляльки
Хассельманс А. Маленька казка, Мелодія, Меланхолійна серенада,
Ноктюрн, Прядка
Хачатурян К. Гра у квача, Старовинний вальс
Холлі А. Скерцино, Етюд для лівої руки
Холмінов А. Струмок
Цабель А. Маргарита за прядкою, Каскад, Біля фонтану, Легенда
Чайковський П. Хвороба ляльки, Мазурка
Чюрльоніс М. Прелюдія
Шитте Л. Гавот
Шопен Ф. Прелюд, Мазурка
Шостакович Д. Вальс, Ліричний вальс, Гавот
Шуберт Ф. Музичний момент
Шуберт Ф. Шарманщик
Шуман Р. Пісенька, П'єска, Перша втрата, Веселий селянин, Смі-
ливий вершник, Мелодія
Щербачов В. Куранти
Яхніна К. Баркарола

Твори великої форми

Бах Ф. Е. Соната № 4
Бетховен Л. Варіації на швейцарську народну тему, Сонатина, На-
родні танці
Бокса Н. Тема з варіаціями, Сонатина
Ботяров С. Рондо
Гедіке О. Сонатина
Граціолі Г. Сонатина
Діабеллі А. Сонатина (частина I)
Добродінський Б. Сюїта для арфи (2 частини на вибір)
Дуссек Я. Сонатина № 2, 3
Клементі М. Сонатина
Крумьгольц Я. К. Соната
Манукян І. Рондо
Моцарт В. А. Тема з варіаціями
Надерман Ж. Сім сонатин для арфи
Рамо Ж. Гавот і варіації
Чімароза Д. Соната
Шейко Б. Варіації на українську народну пісню «Женчичок-Брен-
чичок»

Ансамблі

Шостакович Д. Контрданс (скрипка, віолончель, арфа)
Парцхаладзе М. Бешкетниця (скрипка, арфа)
Моцарт В. Два танці (дуєт арф)
Асаф'єв Б. Пастушка (кларнет, арфа)
Євлахов О. Романс (віолончель, арфа)
Гюссек Ф. Гавот (скрипка/флейта, арфа)
Люллі Ж. Гавот (скрипка/флейта, арфа)
Стравінський І. Колискова (скрипка, віолончель, арфа)
Макдоуелл Е. Біля воріт принца (скрипка, віолончель, арфа)
Кулієв Т. Танець (скрипка, арфа)
Мчеделов М. Романс (віолончель, арфа)

Степендіаров А. Елегічна пісенька (скрипка, віолончель, арфа)
Мольнар Ж. Сюїта (дуєт арф)
Сібеліус Я. Гвоздика (дуєт арф)

Бібліографія

Збірники вправ, гам, етюдів для арфи

- Голі А. Шість етюдів для арфи / А. Голі ; ред.-упоряд. О. Олійник. — Львів, 2004.
- Добродінський Б. Сюїта для арфи / Б. Добродінський ; ред.-упоряд. О. Олійник. — Львів, 2004.
- Мчеделов М. Гаммы и арпеджио / М. Мчеделов. — М., 1969, 1989.
- Надерман Ж. Семь сонатин для арфы / Ж. Надерман ; ред. К. Эрдели. — М., 1949.
- Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; ред. М. Мчеделова. — М., 1960, 1962.
- Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.
- Сборник этюдов для арфы / сост. М. Мчеделова. — М., 1947.
- Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960, 1970.
- Хрестоматия для арфы : пьесы, этюды, ансамбли для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985. — Вып. 2, 3.
- Эрдели К. 20 этюдов для арфы. Тетр. 1 / К. Эрдели. — М., 1963.
- Этюды для арфы. Педагогический репертуар ДМШ / сост. А. Тугай. — Санкт-Петербург, 2003.
- Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

Збірки п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

- Альбом оригинальных пьес для арфы / сост. Е. Макеева. — М., 1999.

Бах Ф. Е. Соната № 4 ; Дусік Я. Л. Сонатина № 3 / ред. О. Олійник. — Львів, 2004.

Белов Г. Сашины экзерсисы для арфы / Геннадий Григорьевич Белов. — С.-П. : Композитор, 2010.

Детские пьесы для арфы / сост. и ред. С. Маркичева. — М., 1987. — Вып. 1.

Добродінський Б. Сюїта для арфи / Бедржих Добродінський. — Львів, 2004.

Гумен О. Українська музика для арфи. Перекладення для арфи у формі посібника для учнів 2–5 класів музичних шкіл / Олександра Гумен. — К., 2009.

Маленькому арфисту. Хрестоматия педагогического репертуара / сост. Т. Чермак. — М., 2000.

Парфенов Н. Школа игры на арфе / Н. Парфенов ; ред. М. Мчеделова. — М., 1960, 1962.

Пьесы советских композиторов для арфы. — М. : Сов. композитор, 1988.

Пьесы советских композиторов для арфы и ансамбля с арфой / сост. и ред. Е. Язвинской. — Ленинград, 1982. — Вып. 2.

П'єси українських композиторів у перекладенні для арфи / переклад В. Полтарської. — К., 1972.

П'єси для арфи / ред. О. Олійник. — Львів, 2003.

Поліфонічні п'єси для арфи / ред. О. Олійник. — Львів, 2003.

Рубин М. Школа начального обучения на арфе / М. Рубин. — М., 1977, 1984, 2007.

Сборник этюдов и пьес для учащихся музыкальных школ / сост. Г. Виноградова. — С.-Пб., 1995.

Сборник русских и украинских народных песен / обр. К. Эрдели. — М., 1963.

Сонаты, вариации и фантазии для арфы / сост. и ред. В. Б. Доброхотова, Б. В. Доброхотов. — М., 1964. — Вып. 1.

Хрестоматия педагогического репертуара для арфы. Ч. 1. 1–3 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1960, 1970.

Хрестоматия для арфы : пьесы, этюды, ансамбли для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985. — Вып. 2, 3.

Эрдели К. Десять легких пьес в стиле русских песен для арфы / К. Эрдели. — М., 1951.

Юным арфистам : пособие для начинающих / сост. Л. Когбетлиева. — М., 1990.

Тихонова В. Цикл п'ес для арфи «Лісові замальовки» : посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Ансамблі

Пьесы советских композиторов для арфы и ансамбля с арфой / сост. и ред. Е. Язвинской. — Ленинград, 1982. — Вып. 2.

Пьесы и ансамбли советских композиторов для арфы / сост. и ред. Е. Язвинской. — Ленинград, 1979.

Хрестоматия для арфы : пьесы, этюды, ансамбли для арфы. 3–4 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1973, 1974, 1983, 1985. — Вып. 2, 3.

Мчеделов М. Ансамбли и переложения для арфы / М. Мчеделов ; ООО Музиздат. — М., 2011.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту (середні класи)

(6 кл.) Строк навчання 8 років;

(5 кл.) Строк навчання 6 років.

I. Надерман Ж. Етюд

Бетховен Л. Народні танці

або

Мчеделов М. Прелюдія № 1

Степаненко М. Вечірня мелодія

II. Тихонова В. Метелики (етюд)

Крумгольц Я. К. Соната

або

Мендельсон Ф. Пісня без слів

Сокальський В. У гаю

III. Томас Д. Етюд

Надерман Ж. Сонатина (I частина)

або

Цабель А. Маргарита за прядкою

Тихонова В. Мисливці

IV. Девитте Н. Етюд

Моцарт В. А. Тема з варіаціями

або

Хассельманс А. Меланхолійна серенада

Турньє М. В альбом

СТАРШІ КЛАСИ

(7–8 кл.) «Строк навчання — 8 років. Загальні вимоги»;

(6 кл.) «Строк навчання — 6 років. Загальні вимоги»

Подальше удосконалення музично-виконавських навиків. Ускладнення технічних прийомів та удосконалення педальної техніки. Вивчення різноманітних за стилем і жанрами творів. Читання нотного тексту з проходженням оркестрових партій. Участь у різноманітних ансамблях (оркестрі).

Щорічно учень старших класів повинен проходити різноманітні вправи на октави, флажолети, етуфе, арпеджіо з підкладанням 4-го пальця, 4–5 етюдів, 5–6 п'ес, 1–2 твори крупної форми. За період навчання в старших класах учень проходить чотириоктавні гами, різні види арпеджіо і D7. Гама подвійними нотами. Опанування сучасними прийомами гри та звуковими ефектами (педальне глісандо, «ксилофонний ефект», гра з сурдиною, «ефект згасаючого дзижчання», «висхідні та низхідні акорди Еола», «ефект тамтама», «ефект падаючих нігтів», «ефект тамбурина (барабана)», «ефект гонга», свистячий звук, «ефект слабкого вітру», «ефект сильного вітру», «солів шелест», «ефект прибою», «ефект дощу», «ефект грому», «звуковий потік

(глісандо) Еола», арпеджовані акорди низхідним рухом). Опанування різноманітними видами глісандо.

Підготовка здібних учнів до вступу у вищі професійні музичні навчальні заклади I–II рівнів акредитації.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад – грудень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Технічний залік (лютий – березень) — за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт (лютий – березень) — 1–2 п'єси (довільна програма).

Підсумковий академічний концерт (квітень – травень) — 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Випускні класи — три прослуховування (виконання частини випускної програми);

Підсумковий іспит — 1 етюд, 2 різнохарактерні п'єси, одна з яких українського композитора, та твір великої форми.

Інструктивний матеріал.

Рекомендовані посібники

Бокса Ш. Етюды. Тетр. 1–2 / Ш. Бокса. — М., 1953.

Эрдели К. Этюды. Тетр. 1–2 / К. Эрдели. — М., 1963.

Мчеделов М. Пять этюдов для арфы / М. Мчеделов. — М., 1959.

Холли А. 12 этюдов / А. Холли. — М., 1937.

Канон Л. 30 этюдов, ор. 26. Тетр. 1–2 / Л. Канон. — М., 1937.

Етюди

Бокса Ш. — № 2.

Годефруа Ф. Етюд.

Горіа А. Етюд.

Дізі Ф. Етюд.

Мчеделов М. Етюд.

Обертюр Ш. — № 1, № 34.

Парфёнов Н. Етюд.

Тедескі М. Концертний етюд.

Томас Д. Етюд.

Холлі А. Етюд.

Цабель А. — № 30.

Шюеккер Е. Етюд. — № 6.

Юрман Н. Етюд.

Художній матеріал

П'єси українських композиторів

Барвінський В. Думка

Барвінський В. Пісня лірника

Глієр Р. Експромт

Іщенко Ю. Веснянка

Колесса М. Коломийка

Кос-Анатольський А. Анданте

Лисенко М. Момент розпачу

Людкевич С. Листок з альбому

Ляшенко Г. Три п'єси

Муха А. Балеринка

Скорик М. Народний танець

Солтис М. Прелюдія

Тихонова В. Грибний дощ, Райдуга після грози, Розмова вітру та роси

Фільц Б. Новелета

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Багіров З. Чаргах
Бах Й. С. Прелюдії Ля-мажор, мі-мінор
Бах Й. С. Прелюдія
Булахов Д. Старовинний вальс
Варламов А. Мелодія
Вейс С. Прелюдія
Гедіке А. Мініатюра
Глінка М. Ноктюрн
Гурільов А. Ноктюрн
Дандрія Ф. Віхр
Ерделі К. Три прелюдії та Елегія пам'яті М. Глінки
Іполітов-Іванов М. Ноктюрн
Кардон Ш.-Б. Російське рондо
Кепігіс Я. Шість прелюдій
Кніппер А. Ескіз № 1
Леклер Ж. Сарабанда
Люллі Ж. Сарабанда
Макарова Н. Фреска «Процесія Нефертіті»
Мосолов А. Танцювальна сюїта (Менует, Полька, Вальс)
Мчделов М. В Грузії. Сюїта (Замок в горах, На святі)
Мчделов М. Три прелюдії і Скерцино
Парадізі М. Сиціліана
Прокоф'єв С. П'єса, Прелюдія
Слонімський С. Три концертні п'єси для арфи
Сморгонска Д. Східні мініатюри (Кораблик, Моління, Вітер і птах,
Схід сонця в горах)
Уоткінс Д. Танок вогню
Хассельманс А. Мелодія, Сутінки, Спокій.
Цабель А. Біля фонтана
Чайковський П. Ната-вальс, Колискова
Яхніна О. Осінній вітер, Жонглери

Твори великої форми

Арн Т. Сонати соль-мінор, Ля-мажор
Бокса Ш. Тема з варіаціями
Гайдн Й. Тема з варіаціями, До-мажор (ред. А. Хассельманса)
Глінка М. Варіації на тему Моцарта
Гранжані М. Фантазія «Тропою Колорадо»
Добродінський Б. Сюїта «Бароко»
Доніцетті Г., Цабель А. Соло з опери «Лючія ді Ламмермур»
Дуссік І. Соната до-мінор
Кашін Д. Варіації
Крумхольц І.-Б. Соната Сі-бемоль мажор
Надерман Ж. Сім сонат (на вибір)
Обертюр К. Варіації на тему «Красний сарафан»
Патлаєнко Е. Лікьольда — обитель серця мого (Сюїта-фантазія
для арфи)
Перрі Д. Соната № 1, Ре-мажор
Пешетті Д., Сальседо К. Соната до-мінор
Сімович Р. Варіації на тему «Чи я в лузі не калина була»
Сіхра. Варіації
Томас Д. Варіації «Прощання менестреля з батьківщиною», Фан-
тазія «Радість і смуток»

Оркестрові труднощі

Рекомендовані для проходження в старших класах
(на вибір викладача)

Уривки з опер і балетів

Бізе Ж. «Кармен»
Верді Д. «Аїда»
Пуччіні Д. «Чіо-Чіо-Сан»
Римський-Корсаков М. «Снігурочка», «Садко»
Чайковський П. «Лебедине озеро»

Каденції з творів

Глазунов О. «Раймонда»
Чайковський П. «Лускунчик», «Лебедине озеро»

Ансамблі

Сен-Санс К. Лебідь (скрипка/віолончель, арфа)
Пресс Ш. Полька (дуєт арф)
Руст А. Соната для скрипки і арфи
Глюк Х. Мелодія (скрипка, віолончель, арфа)
Шостакович Д. Романс (скрипка, віолончель, арфа)
Глазунов О. Іспанська серенада (віолончель, арфа)
Колодуб Ж. Ноктюрн (флейта, арфа)
Чайковський П. На трійці (дуєт арф)
Бах Й.С. Сициліана (флейта, арфа)
Глінка М. Аркуш з альбому (скрипка, арфа)

Бібліографія

Збірники вправ, гам, етюдів для арфи

Хрестоматія педагогічного репертуара для арфи. 5 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1974, 1985.
Хрестоматія педагогічного репертуара для арфи. Ч. 3 / сост. М. Рубин. — М., 1963.
Хрестоматія педагогічного репертуара для арфи. II курс муз. училищ / сост. М. Рубин. — М., 1977.
Хрестоматія педагогічного репертуара для арфи. 1–6 курс муз. училищ / сост. М. Мchedelov. — М., 1966.
Парфёнов Н. Школа гри на арфе / под ред. М. Мchedelova. — М., 1972, 1960.
Концертні етюди для арфи. Старші класи ДМШ і I–II курси музичальних училищ / сост. Ю. Шишлина. — С.-Пб., 2000.

Збірки п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

Альбом п'єс для арфи / сост. и ред. В. Дулова. — М., 1982. — Вып. 2.
Бах И. С. Десять п'єс / обраб. для арфи К. Эрдели. — М., 1949.
Добродинский Б. Сюита «Барокко» / Б. Добродинский. — М., 1961.
Мchedelov М. В Грузии. Сюита / М. Мchedelov. — М., 1961.
Мchedelov М. Три прелюдии и Скерцино / М. Мchedelov. — М., 1951.
Парфёнов Н. Школа гри на арфе / Парфёнов Н. ; под ред. М. Мchedelova. — М., 1972, 1960.
Патлаенко Э. Ликёлда — обитель сердца моего. Сюита-фантазия для арфи / Патлаенко Э. ; ред. И. Донская. — С.-Пб., 2002.
Пьесы для арфи. Старшие классы ДМШ / сост. Ю. Шишлина. — С.-Пб. : Союз художников, 2000.
Пьесы для юношества. Для арфи / сост. А. Тугай. — М. ; Л., 1978.
Пьесы советских композиторов союзных и автономных республик для арфи / сост. В. Полгарева. — М., 1976.
Пьесы советских композиторов для арфи и ансамбля с арфой / сост. и ред. Е. Язвинская. — М. : Сов. композитор, 1982. — Вып. 2.
Сборник классических п'єс / обраб. для арфи Е. Синецкой. — М., 1955.
Сборник п'єс русских композиторов / обраб. К. Эрдели. — М., 1958.
Сборник п'єс советских композиторов / сост. и ред. В. Дулова. — М., 1961.
Сборник п'єс советских композиторов / сост. К. Эрдели. — М., 1947.
Слонимский С. Три концертные пьесы для арфи / С. Слонимский ; ред. и сост. Ирина Донская. — С.-Пб., 2002.
Сморгонская Д. Восточные миниатюры / Сморгонская Д. ; ред. И. Донская. — С.-Пб., 2003.
Хрестоматія педагогічного репертуара для арфи. 5 кл. / сост. М. Рубин. — М., 1974, 1985.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. 1–6 курси муз. училищ / сост. М. Мchedлов. — М., 1966.

Хрестоматія педагогического репертуара для арфи. Ч. 3 / сост. М. Рубин. — М., 1963.

Чайковский П. 12 пьес / обраб. К. Эрдели. — М., 1948.

Эрдели К. Три прелюдии и Элегия памяти М. Глинки / К. Эрдели. — М., 1960.

Яхнина Е. Акварели. Пьесы для арфи / Яхнина Е.. — С.-Пб., 1976.

П'еси для арфи / за ред. В. П. Полтаревої. — Львів, 1958.

П'еси для арфи / за ред. В. П. Полтаревої. — К., 1979.

П'еси українських композиторів у перекладенні для арфи / ред. і упор. В. П. Полтарева. — К., 1972.

Тихонова В. Цикл п'ес для арфи «Лісові замальовки»: посібник-путівник по сучасних прийомах гри на арфі для дітей / Валерія Тихонова. — К., 2013.

Ансамблі та оркестрові труднощі

Пьесы советских композиторов для арфи и ансамбля с арфой / сост. и ред. Е. Язвинской. — Ленинград, 1982. — Вып. 2.

Пьесы и ансамбли советских композиторов для арфи / сост. и ред. Е. Язвинской. — Ленинград, 1979.

Хрестоматія для арфи : пьесы, этюды, ансамбли для арфи. 5 кл. / сост. М. Рубин. — 1974, 1985.

Оркестровые трудности для арфи : сборник / сост. и ред. Е. Синицыной. — М., 1968.

Отрывки из произведений русских композиторов / сост. и ред. Л. Гордзевич. — М., 1961.

Отрывки из опер русских композиторов-классиков / сост. Е. Синицына. — М., 1957.

Отрывки из симфонических произведений А. Глазунова / сост. Л. Гордзевич. — М., 1922.

Чайковский П. Отрывки из балетов / сост. Е. Синицына. — М., 1958.

Мchedлов М. Ансамбли и переложения для арфи / М. Мchedлов ; ООО Музиздат. — М., 2011.

Орієнтовні програми випускного іспиту для 8 (б) класів

- I. Тедескі М. Концертний етюд
Глінка М. Варіації на тему Моцарта
Уоткінс Д. Танок вогню
Лисенко М. Момент розпачу *або*
Тихонова В. Розмова вітру та роси
- II. Томас Д. — Етюд
Надерман Ж. — Сонатина (I частина)
Цабель А. — Маргарита за прядкою
Тихонова В. Мисливці
- III. Цабель А. Концертний етюд Мі-бемоль мажор
Крумхольц І.-Б. Соната Сі-бемоль мажор
Чайковський П. Ната-вальс
Барвінський В. Думка *або*
Тихонова В. Райдуга після грози
- IV. Юрман Н. Етюд
Дуссік І. Соната до-мінор
Тихонова В. Грибний дощ
Годефруа Ф. Еолова арфа *або*
Д. Андре. Одна частина з циклу «Спеції»: на вибір.
- V. Шюеккер Е. — Етюд № 6;
Ля Пен Соната № 1 (№ 2);
Солтис М. Прелюдія;
Мchedлов М. В Грузії (*Сюїта*). Одна з частин на вибір: «Замок в горах». «На святі»

ДОДАТОК

В останні роки широкого розповсюдження набуває виконавство на кельтській (ірландській) арфі. Композитори та виконавці активно і плідно працюють над поповненням репертуару арфістів. Треба зауважити, що ноти цих творів не завжди є у вільному користуванні викладачів, бо не надходять у бібліотеки, існують в електронному або рукописному варіантах.

Такі нотні збірки або окремі твори викладачі класів арфи можуть використовувати у навчальному процесі та включати їх до програм академічних концертів.

Для безпедальної арфи

Рекомендовано для молодших класів:

Kanga Skaila «Minstrel's Gallery», 2003

Карш Н. Маленькі казки (Танцююча гама. Ляльковий вальс. Коліскова. Гордовите каченя. Джміль. Чарівний дощ. Ванька-встанька. Труби трублять. Пісня гір (*грузинська пісня*). Пісня Трубадура. Бузкові сутінки.

Рекомендовано для середніх класів:

Von Campen A. Variations on a Welsh Carol (Варіації на Уельський гімн).

Henson-Conant D. Nataliana, Baroque Flamenco, New Blues.

Alberti N. Pour la Senorita.

Рекомендовано для старших класів:

Andres B. Epices (сюїта Спеції), Aquatintes, La Gimblette

Для педальної арфи

Рекомендовано для середніх класів:

Кікта В. Відроджений храм Христа Спасителя, Билина про Василису Мікулішну, Гусяр Садко у водяному царстві

Рекомендовано для старших класів:

Бокса Н. Варіації на тірольські пісні, Фантазія на старовинну ірландську пісню «Остання троянда».

Gustavson N. A Moorish Garden (Мавританський сад), Frolits